

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 października 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki Z. R. kwotę 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty. Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w pozostałej części; nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego; ponadto obciążył pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotą 525 zł tytułem części opłaty od pozwu, której nie miała obowiązku uiścić powódka oraz nie obciążył powódki częścią opłaty od pozwu, której nie miała ona obowiązku uiścić.

W uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji ustalił, że Z. R. pozostawała w związku małżeńskim z H. R. od dnia 16 kwietnia 1960 roku. H. R. otrzymywał w 2003 roku emeryturę w wysokości 1.110 złotych miesięcznie, zaś Z. R. otrzymywała emeryturę w kwocie 696 złotych. Z. R. i H. R. posiadali działkę pracowniczą położoną w okolicach ulicy (...) w Ł. o pow. ok. 300-500 m². Na działce uprawiali owoce, warzywa i kwiaty. Uprawy zajmowały całą powierzchnię działki. Na działce znajdowała się także szklarnia i altana wraz z piwniczką, w której przechowywano owoce i warzywa. Wobec tego, warzywa i owoce kupowali w niewielkiej ilości. Z. R. robiła także przetwory. H. R. wykonywał w domu wszystkie niezbędne naprawy, kładł kafelki, malował ściany, naprawiał sprzęt AGD i RTV. W dniu 13 października 2004 roku na skrzyżowaniu ulic (...) w Ł., kierujący pojazdem marki R. (...) o nr rej. (...) nie zachował należytej ostrożności, nie ustąpił pierwszeństwa i potrącił pieszego H. R., który w wyniku wypadku zmarł. Sprawca wypadku miał wykupioną polisę od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego w pozwanym Towarzystwie. Po śmierci męża, powódka zgłosiła się do lekarza z objawami załamania nerwowego, była kilkakrotnie hospitalizowana z powodu zaburzeń pracy serca. Z uwagi na pogorszenie stanu zdrowia powódka musiała zatrudnić opiekunkę z PCK. Po śmierci H. R., powódka otrzymała stałą rentę rodzinną w wysokości 967,04 złote miesięcznie. Obecnie powódka otrzymuje łącznie kwotę 1.775,12 złotych netto miesięcznie tytułem emerytury wraz z rentą rodzinną po śmierci męża, dodatkiem pielęgnacyjnym, ryczałtem energetycznym i dodatkiem kompensacyjnym. Decyzją z dnia 4 października 2012 roku pozwane Towarzystwo przyznało powódce kwotę 20.000 złotych z tytułu pogorszenia jej sytuacji życiowej po śmierci męża.

Sąd Rejonowy wskazał jako podstawę prawną odpowiedzialności pozwanego Towarzystwa przepisy art. 822 § 1 k.c., art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), art. 446 § 3 k.c. oraz art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c., bowiem z uwagi na datę zdarzenia wywołującego szkodę (13 październik 2004 roku), w sprawie nie znajduje zastosowania art. 446 § 4 k.c., obowiązujący dopiero od 3 sierpnia 2008 roku. Sąd Rejonowy wskazał, że pozwane Towarzystwo nie kwestionowało istnienia po jego stronie obowiązku naprawienia szkody, czego wyrazem było wypłacenie w toku postępowania likwidacyjnego kwoty 20.000 złotych. Kwestią sporną była zaś wysokość odszkodowania ponad wypłaconą kwotę. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że powódka wraz z H. R. prowadzili przez cały okres małżeństwa wspólne gospodarstwo domowe. H. R. zajmował się w domu wszelkimi naprawami, remontował mieszkanie, pomiędzy powódką a jej mężem istniała silna więź emocjonalna. Zakres negatywnych konsekwencji wynikających z naruszenia dobra osobistego powódki był bardzo szeroki, aktywnie oddziaływał na stan zdrowia Z. R.. W ocenie Sądu Rejonowego, wskazane okoliczności przemawiają na rzecz przyznania powódce zadośćuczynienia. W zakresie żądania odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. Sąd pierwszej instancji wskazał, że sytuacja życiowa powódki pogorszyła się po śmierci męża H. R. w postaci zwiększonych wydatków na zakup produktów żywnościowych, przy czym brak realnej możliwości ustalenia dokładnej wartości owoców i warzyw, które można uzyskać z działki pracowniczej w ciągu roku. Obecnie powódka otrzymuje świadczenia z ZUS w łącznej wysokości 1.775,12 złotych netto, co świadczy o tym, że

aktualnie świadczenie to jest wyższe od tego, które uzyskiwała przed śmiercią męża. Ponadto, Sąd Rejonowy wskazał, że niezasadne było roszczenie powódki

w zakresie kosztów zakupu lekarstw, bowiem z dokumentacji medycznej wynika, że już przed wypadkiem męża, powódka cierpiała na przełęczką chorobę niedokrwienną serca, napadowe migotanie przedsionków oraz nadciśnienie tętnicze i dyskopatię odcinak szyjnego kręgosłupa. W zakresie, w jakim powódka nie udowodniła wysokości szkody jako odszkodowania

z art. 446 § 3 k.c. Sąd Rejonowy oddalił powództwo w tej części. O odsetkach ustawowych Sąd pierwszej instancji rozstrzygnął na podstawie art. 481 § 1 k.c. i art. 455 k.c. Natomiast o kosztach postępowania rozstrzygnięcie oparto o art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Sąd Rejonowy przyjął, że powódka wygrała proces w 47%.

Pozwany w apelacji od opisanego wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zaskarżył go w całości, wnosząc o zmianę punktu 1 wyroku i oddalenie powództwa oraz zmianę punktu 3, ponadto pozwany wniósł o zasądzenie od powódki kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący zarzucił w apelacji naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie

w uzasadnieniu wyroku podstawy zasądzonej na rzecz powódki kwoty 15.000 złotych oraz jej bezpodstawne zasądzenie; art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zupełnie dowolne ustalenie, że w związku ze śmiercią męża powódka utraciła korzyści z działki pracowniczej uprawianej przez jej zmarłego męża

w wysokości 15.000 złotych; ponadto skarżący zarzucił błędne ustalenie, że powódka wygrała proces w 47%, skoro pozwany uległ żądaniu pozwu w około 21% i błędne rozdzielenie kosztów procesu.

Powódka w odpowiedzi na apelację wniosła o oddalenie apelacji

w całości oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych. W ocenie strony powodowej, łączna kwota 35.000 złotych tytułem należności wypłaconej przez pozwanego oraz kwoty zasądzonej przez Sąd pierwszej instancji nie może być uznana za wygórowaną w świetle udokumentowanych okoliczności potwierdzających pogorszenie jej sytuacji życiowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację jako bezzasadną należało oddalić w całości.

Sąd pierwszej instancji przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, na podstawie którego dokonał istotnych do rozstrzygnięcia sprawy ustaleń. Ustalenia te Sąd Okręgowy w Łodzi uznaje za prawidłowe

i przyjmuje za własne. Należy bowiem przywołać utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w postępowaniu apelacyjnym nie wymaga się dokonywania ustaleń na podstawie dowodów przeprowadzonych we

własnym zakresie oraz ich samodzielnej oceny, jeżeli sąd odwoławczy nie

dostrzeża potrzeby ponowienia dowodów dopuszczonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz podziela ocenę ich wiarygodności wyrażoną przez sąd pierwszej instancji. Wówczas wystarczająca jest aprobata dla stanowiska

przedstawionego w orzeczeniu sądu pierwszej instancji (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 22 lipca 2010 r., sygn. I CSK 313/09, niepubl.; wyrok SN z dnia 16 lutego 2005 r., sygn. IV CK 526/04, niepubl.; wyrok

SN z dnia 20 maja 2004 r., sygn. II CK 353/03, niepubl.). Sąd Okręgowy

w Ł. podziela przedstawiony pogląd.

Jako bezzasadny należy ocenić zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Jak stanowi wskazany przepis, uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł,

i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Ustalenia faktyczne oraz dokonana ocena prawna powinna zostać przedstawiona w uzasadnieniu orzeczenia. Skład orzekający

w niniejszej sprawie podziela pogląd prezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym naruszenie przez sąd pierwszej (drugiej) instancji art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia nie w pełni odpowiadającego wymaganiom, jakie stawia wymieniony przepis, może wyjątkowo wypełniać podstawę środka zaskarżenia. Ma to miejsce wówczas, gdy w wyniku uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 328

§ 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej, czyli gdy stwierdzone wady mogły mieć wyjątkowo wpływ na wynik sprawy. Powyższe stanowisko zajął Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 20 kwietnia 2004 r. (V CK 92/04 niepubl.), w wyroku z dnia 13 listopada 2003 r. (IV CK 183/02 niepubl.), z dnia 19 grudnia 2000 r. (II UKN 152/00, OSNAPiUS 2002, Nr 16), w wyroku z dnia 9 listopada 2007 r. (V CSK 263/07 niepubl.), w wyroku z dnia 29 maja 2008 r. (II CSK 39/08 niepubl.). Mając na uwadze przedstawiony pogląd, należy stwierdzić, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera elementy wymagane treścią przywołanego przepisu

w stopniu, który sprawia, że wyrok ten nie uchyla się kontroli instancyjnej. Sąd pierwszej instancji wyjaśnił szczegółowo podstawę faktyczną,

a następnie szczegółowo przedstawił podstawę prawną orzeczenia. Wbrew twierdzeniom apelacji, Sąd Rejonowy podał podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia, tj. art. 822 § 1 k.c., art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U.

Nr 124, poz. 1152 ze zm.), art. 446 § 3 k.c. oraz art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. Trzeba zauważyć, że w piśmie procesowym z dnia 13 czerwca 2013 roku (k. 74) pełnomocnik powódki sprecyzował ostatecznie żądanie pozwu

w zakresie odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. wskazując, że powódka żąda zasądzenia kwoty 50.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia

4 października 2012 roku tytułem uzupełniającego odszkodowania

w związku ze znacznym pogorszeniem się jej sytuacji życiowej po śmierci męża H. R.. Pełnomocnik powódki szczegółowo wymienił kwoty, które składają się na powyższe żądanie zasądzenia kwoty 50.000 złotych,

w tym m.in. kwota 15.000 złotych wynikająca ze zwiększenia się wydatków powódki na zakup warzyw i owoców, dotychczas pozyskiwanych w większości z upraw zmarłego męża H. R. prowadzonych na działce pracowniczej, za okres 10 lat. Wobec tego, podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym zakresie stanowi powołany przez Sąd pierwszej instancji – art. 446 § 3 k.c. Ponadto powódka żądała zasądzenia kwoty 20.000 złotych tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią jej męża (pозew: k. 3). Łączne żądanie pozwu obejmuje zatem kwotę 70.000 złotych. Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powódki kwotę 15.000 złotych, oddalając powództwo w pozostałej części.

Należy także wskazać, że strona pozwana decyzją z dnia 4 października 2012 roku wydaną w postępowaniu likwidacyjnym przyznała powódce kwotę 20.000 złotych, przy czym jak wprost zaznaczono w decyzji powyższa kwota stanowiła odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej Z. R. po śmierci H. R., na podstawie art. 446 § 3 k.c. (decyzja

w załączonych aktach szkody nr 2004/025265/C27/CE00).

Z sentencji zaskarżonego wyroku i treści uzasadnienia wynika, że Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powódki kwotę 15.000 złotych tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.p.c. W konsekwencji, w zakresie żądania zadośćuczynienia pieniężnego Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo. Należy podkreślić, że z uwagi na zakaz reformationis

in peius obowiązujący w postępowaniu przed sądem drugiej instancji i brak apelacji strony powodowej, Sąd Okręgowy nie mógł zmienić wyroku na niekorzyść skarżącego. Stosownie bowiem do art. 384 k.p.c. sąd nie może uchylić ani zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniosła apelację.

Skarżący zarzucił także błędne ustalenie, że powódka wygrała proces

w 47%, skoro pozwany uległ żądaniu pozwu w około 21% i błędne rozdzielanie kosztów procesu. Mając na uwadze, iż wartość przedmiotu sporu stanowiła kwotę 70.000 złotych, zaś Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powódki kwotę 15.000 złotych, to zasadnie podniósł pozwany, iż powódka wygrała proces w 21%, a tym samym pozwany przegrał postępowanie. Sąd Rejonowy obciążył stronę pozwaną obowiązkiem zwrotu części opłaty sądowej od pozwu w

kwocie 525 złotych. Opłata sądowa w kontrolowanej sprawie wyniosła 3.500 złotych, a zatem zważywszy, że pozwany przegrał proces

w 21%, powinien zwrócić na rzecz Skarbu Państwa kwotę 735 złotych, nie zaś 525 złotych. Mając jednakże na uwadze opisany zakaz z art. 384 k.p.c., Sąd Okręgowy nie zmienił wyroku na niekorzyść skarżącego.

Ponadto należy wskazać, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował art. 102 k.p.c. i nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów procesu w zakresie, w jakim wygrał on postępowanie. W niniejszej sprawie niewątpliwie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek z uwagi na rodzaj dochodzonego w postępowaniu roszczenia i jego ocenny charakter. Przepis art. 102 k.p.c. pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu. Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 listopada 2013 roku, I ACa 725/13, LEX nr 1409197).

Mając na uwadze powyższe, należało uznać, że apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy w Łodzi orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., zasądzając je od pozwanego jako strony przegrywającej postępowanie na rzecz powódki. Na koszty procesu strony powodowej złożyła się kwota 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w osobie radcy prawnego (§ 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MS z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).